

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

КЫЛЫМАЛ АЛМАЗТАР

ССРЭ-нің Эртейер академиясының Белик башышчылар физикасы институтунун эртейерлер кылымал алмаздарын шыныктанган ажалдарын чорутуу келген болган чорутуу-аа турар. Кылымал алмаздарын ийи чаа хемчирлерин — ниборитти болган алметти олар чогаалып тургускан. Келерге калып болган быжыг кылымал материалдарын үстүргө ажилдаарга, металл болбазырадырыңкы шыныктанган ажалдар болган күш-ажылдың бугу чорутуучулугу белик турар.

Келерге быжыг чаа алмаздар — ниборит болган алмет дика калып болган быжыг материалдарын синтезинге шынар таласы-биле чаа үч-чааны ажилдып турар. Кылымал алмаздарын моон мурунда келерге белик башышчылар-биле тускай камараларга бугурун турган. А ниборитти ийдиң кончуг белик эвес башышчыга — 500 тонна хире пресстин башышчы кылдыган. Бо эртен үениң дургуунда эльбор, гексанит, композит ден кылымал алмаздарын бугурургө калба-биле ажиллап турар — деп, институт директорунун оралкычы Ю. Коняев чутта-лаан.

Кылымал алмаздарын хейи бичаган эвези чарыгалдыг кылымал алмаздарын хейи-биле бугурун арга ажиттыган. Нибориттиң база бир төлөптүгү бугуру — пластинаның кристаллдык порошогундан улуг хемчээлди алмазды алыр: Алметти (алмазметалл) пресстээр нарып эвес камараларга база бугурун ап турар.

Ю. ГОВОРУХИН, СЭТА-ның корр.

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 185 (12275) | 1983 чылдың август 11, четверг | 1925 чылда үнелелтигнен | Өртүө 3 коп

ПАРТОРГАНИЗАЦИЯ БОЛГАШ КҮШАЖЫЛЧЫ КОЛЛЕКТИВ

«Коммунисттик күш-ажыл дээш шимчээшкениң 25 чыл оюнга — шалыпчы 25 неделя!» деп лозунгун адаа-биле ажилдавышкан, бедиткен социалисттик хүлээлгелерин ап, Кызылдың дааранылга фабриказы бо чылдың бирги чартыын чедишкениң дооскан. Бо коллективте чарыштын, күш-ажылды коммунисттик өзү-биле көөр дээш шимчээшкениң кижизидикчи, мобилизакчы күжүн чедишкениң ажиллап турар. Ында, партия, профсоюзилер организацияларының мобилизакчы, кижизидикчи ажилы идекпейлиг. Фабрикада социалисттик чарыштын негелделеринде чүгле план күүселдези, күш-ажылдың шынарын башкарының таласы-биле көргүзүлгөр эвес, харын бугурулгениң культуразын бедидери, күсөкчи сагылга-чурум, ажилдакчыларның никити билиниң, культура-техниктиң деңгелиниң өзүлдези, күш-ажылдың сагылга-чуруму, социал айттырылганы шийитирлээр дээш оларның коллективти-биле харысалгалыг болуу чорун идекпейжидер таласы-биле ажилдар база кирген. Бо бүгүңүң кижизидикчи салдары эки. Коллективте көрүм-чурум, күш-ажылдың сагылга-чурумун үрээр чорун барык чок, оң кижигүнериниң хей-никитиң идекпейи бедик, фабрика планын ооналдаларын доттаамал күүседип келген.

1983 чылдың август 1-ден эгелеп күштүг болуп эгелээн «Күш-ажылчы коллективтер болгаш бугурулгени эргелеп башкарынга оларның ролон бедидер дугайында» ССРЭ Хойлузунда Совет күрүне оларның мурнунда салдыган сорулгаларын күүсөдиринге болгаш боттарының эрге-хүлээлгелерин күүсөдиринге эргежок чутула бугу бадалдарын күш-ажылчы коллективтерге тургузуп берип турар.

Күш-ажылчы коллективте социалисттик нийтилер харылзааларының бүгү шынарлары мөөңеттинген, ол дээрже бистик нийтиледик үндөсүн болуп. Оң мобилизакчы, кижизидикчи ролу амгы үеде улам өзүп турар. Бистик республикада хей-хей күш-ажылчы коллективтер боттары чаагай чачылдарлыг, улус ажил-агының нарын сорулгаларын чедишкениң шийитирлеп келген. Күш-ажылчы коллектив дугайында Хойлууда магадылаан чүүлдерин амыдыралга боттандырар, ажил-агый, кижизидилге айттырылганы шийитирлээринге оң ролон бедидер таласы-биле идекпейлиг ажилдап турар партия организациялары республикада бар. «Тыва ноабы» комбинатта, Кызылдың сүт комбинатында, «Наа-Хем» хөмүрдээр разрезинде, «Барлык», ССРЭ-ниң 50 чылы аттыг совхозтарда партия, профсоюзилер, комсомол организациялары коммунисттик тургузуушкунуң кол принципин — организис, ажил-агыйгы болгаш кижизидилге ажилының сырды холбаалыг болурун чедип ап, кижизидилге ажилын кижигүсүңгө тайылбырлап чедирип турары эки. «Хомудал турарлар чоңа ажилдаар», «Күш-ажылчы дээш — алдар болгаш мактал!» деп шимчээшкениң ол коллективтерде калбартып, кижизидилге ажилын анзы-бүрү аргалар-биле чорутуп турар.

Күш-ажылчы коллектив дугайында Хойлуунуң күштүг болуп эгелэни-биле чергелештир партия, профсоюзилер, комсомол организациялары ол чутула документиниң политиктиг, социал-экономика болгаш кижизидикчи умур-дузанын ажил-ишчилерге калба-биле тайылбырлаар, ханызы-биле өөредир умурлуг.

Бугурулгелерге, албан черлеринге политөөредилгени, лекция, беседалары организастап, Хойлууну өөренирин коммунисттик күш-ажыл болгаш экономика билгилер школаларының программасына кирип, бо ажилче ажил-агый удурунчуларын, киристерин, активчилерин хаара тутар.

СЭКП ТК-ның июнь (1983 ч.) Пленумунуң шийитирлеринге дүүштүр бугу күш-ажылчы коллективтерге ажил шагы үзөр, арагалар, хей-никитиң көрүм-чурумун үрээр, социалисттик өңчүнү оорлап-самчыгаар фактыларга эптеп чок чорукту тургузар. Күш-ажылчы коллективтерде ажиллап турар кижизидилге ажилының өске-даа арга-методтары-биле нады коммунисттер боттарының хууда үлгелери, шыңчы сестери-биле сагылга-чурумун быжыглаар, хүлээлген ажил-херек дээш харысалгалыг, социалисттик өңчүнү ажил-агыйгы көөр чорукка кижигүсүңгө кижизидери чутула. Күш-ажылчы коллективтерге чаа эзеп турар аныктарже хамыктың мурнуна сагыш салыр.

СЭКП ТК-ның ноябрь (1982 ч.) болгаш июнь (1983 ч.) Пленумарының шийитирлеринге, күш-ажылчы коллектив дугайында Хойлуунуң негелделеринге дүүштүр ажил-агый болгаш идея-кижизидилгелиг ажилдың айттырылганын чамдык күш-ажылчы коллективтерде четпес шийитирлеп турар. Кызылдың балык, алгы заводтары, мебель фабриказы, «Тыва туудуг» тресттиң демир-бетон кымылгар заводу, «Тыва туудуг» трест болгаш оң салбырлары, республикада чамдык ажил-агыйлар бо чылдың эртен айларында планын ооналдаларын кол-кол көргүзүлгөр таласы-биле күүсетпез. Ында партия, профсоюзилер, комсомол организациялары планын ооналдалар, социалисттик хүлээлгелер күүселдезинче, ажилдың ажитынын болгаш шынарын бедидеринче, көрүм-чурумун, күш-ажылдың сагылга-чурумун быжыглаарыңче, кижизидилге ажилын экижидеринче кошкан кичээлге салып турар.

Амгы үеде нады ажил-агыйда харысалгалыг үе — мал чөмчиги белеткиниң шалыпчы айы чоруп турар. Дүжүт ажалдазынга чедир санның хонуктар артык. Улетүрү, тууг, транспорт ажилдакчыларының мурнуна сорулга база улуг. Ол бүгүнү чедишкениң күүсөдир күш-ажылчы коллективтерден хамааржыр. Ычангаш партия организациялары оларның ролон бедидер, ажил-ишчилерин ортузунга идеология, масса-политиктиг ажилды күштөлдөйер умурлуг.

1983 чылдың планын ооналдаларын күш-ажылчы коллективте бугуру күүседип, Совет Тываның 40 чыл болуп оюн төлөптүг уткуу дээш социалисттик чарышты калбартып, күш-ажылчы коллективтиң кижизидикчи ролон чаа бедик деңгээлге бедидери чутула.

МАЛ ЧЕМИ БЕЛЕТКЭЭРИНИН ШАЛЫПЧЫ АЙЫ ЧОРУП ТУР

ЧҮГЛЕ ЧАБС УРЖУУНДАН ЭВЕС

Тожуда мал чеми белеткээринин темпизи чүге оожумул?

Тожу районуң совхозтары бо чылын нийтинин малына 8560 тонна ситен, 5520 тонна ситос белеткээр планын. Август 8-те алдыңган медээ өзүгаар алмга, 968 тонна ситен, 784 тонна ситос белеткиттинген. Ол дээрже планын чүгле 11,3 болгаш 14,2 хуузу бооп турар. Мындай хожулашкынның чылдаганы чүдас?

Совхозтарга ситенин бригадаларга барып, суураарда албан организацияларын бо чутула кампанияга, кир-жидгенин кичээлге көөр болуурусса, байдал билдине бээр.

1. ИЙИ ЧЫЛДАГААН

Районуң база совхозтарының удуручулары, ажил-ишчилери мал чеми белеткээр ажилды хожулашкынның чылдаганын тайылбырлап турарлар. Бирээде, чаксаар Тожуга хөлчок соок болуп, мурнуна чылдарында ден-лээрге, өбт-сиген оройтап үген. Сигенин чедиртир үнерин минаар ужурга таварышкан-биле оң кезилдезиниң эгелээр арга чок болган. Ийде, бо чай дика чыгысты болуп, ситенинчелер үргүтүп шалыптып, оларның ажилын шуудаттырбай келген. Август ай үнүгөндө бээр-аас хүнери база-ла эвээш болган. Шолдерде кестинген хей ситен (август 8-тиң медээ-биле алмга, 597-гектар чөдө) ий-шанда ажааттымайып, шынары баксырап, үрелип чыдар. А херек кырында хүлээп алдын-ган мал чөмчиги хемчээли эвээш болуп артыпшан.

Кижилерин ажилдап турарын үнелер болуп, агаар-бойдуштук мындай таарымча чогуч, шалыптың барымдаалары чутула бойбайт эаан. Агаа салгаллап, ажилын сула салган удуру-тур дээр болуурусса, шың эвес болган. Ынчалза-даа эскет чок кижини караанга көзүлбей, кулаанга диннабайн барып болуп чүүлдер база бар. Ол болза мал чеми белеткээр ажилды организастап, оңе кижиги, техника күжүн хаара тутуп турарында хей анзы четпестер-дир. Районуң совхозтарында ситен белеткелдине хожулашкынның база бир чылдаганын ында дээрин айтыпшан, чамдык тодаргай чиктерин маңаа көргүзери артык эвес.

Бистик Шагаан-Артың автопарктар бугуругас элээн каш чылдарда хожулаш ажилды, планын көргүзүлгелерин кол кезин чедир күүсетпей келген коллективтериниң санын кирип келген. АТБ-ниң удуручулары, партия, профсоюзилер болгаш хой-никити организациялары мындай байдалды элери-биле эрткен чылдан бээр тодаргай хемчелерни ажилдап кылып, оларны шуудура боттандырып келген. Бир-де дугаарында коллективтиң хожула, планын даалгаларын күүсетпей турарың чылдаганын тодаралып, ону элериң хемчелерин төлөлдөт.

Кол чылдаганының бирээ-ан болза, коллективке күш-ажылды, күүседикчи сагылга-

2. «ЭЭРИИЛ ҮСТҮ БЭЭРГЕ...»

Тожуга хааа болгулар аас хүнерин бирээбиле «Май» совхозун мал чеми белеткээр эрги бригадалыгына чөдө бердир. Эртенниң 10 шак ажил, өбт-сигениң шалыны-даа кургап эгелээп турган чөдө. Бетинге бар чорутууста, кады чораян экишкен:

— Ам бригада төвүнде кижиги кайда боор. Шунту шолде ситен кестирип турлар ынаа — деп чөгөдү. Ынчалза-жок бригадага келеривекке, ситен кезер машина кошкан «Беларусь» чаа-ла шөлчө углап бар чок. Оскезиниң соңгу дугуун уштуп каан, холөгөдө шимчеш дөвөйөр тур. Олар чөдө кезек уез улуг долганлар олуруккан, чарылган камера хырбалаан турлар.

— Тракторларымыс камералары шунту эрги, чарыл-ла турар-дыр, ажилга шалтыктың көрөс силер бе! — деп, бригадир О. Саан хомудан чуттаалды. — Ажилда эгелээп бээрге, бир-де трактор урели бээр, олчан оон-биле туттуч тура хүнээр бо-ла. Урелген техниканы шалыктын септей тырттып бээр, ол ажилды дорт харылаар тускай эдикти мастерлер-даа, артык кезектер-даа бисте чок. Совхозта, бөзүн чааваара, демир чоңура-рак стоек чок, чалгыс эрпал үстү бээрге-ле олурар ужурга таваржыр-дыр бис.

— Бо чылдан эгелээп, бичил-де түзүлүшү Сельхотехника каттыжышкыны-нан барып айттырлар дээр апарган. Агаа баарга херек-леткинин кезектер бөзөн чыдар чүве кайда боор, «чөкс»-ла дээр ийдиң-деп, олурган эртерин бирээни бригадириниң чуттаалын деткиди. — Ам мындай боор-дур: тракторлар-ның камералары эрги болгаш, чарыл-ла турар, аккумуляторлар база чок, ситен кезер машина шийитири эрги, үргүлчү урели. Мындай турла бугуручүлүг ажил дугайында кан-дык чутула турар боор.

— «Беларусь» чаа камералары херек, баш ууру тыптып туруп чок деп, механик Кара-оол Бучукайга мындай бээр чуттаал келдин ийди. Херекке албас боор иш-кажыл — деп, трактористериниң бирээни хомудалды.

«Май» совхозун мал чеми белеткээр чартык механизастаан бригадалыкын техниканың байдалы шак мындай чидирей, сөзөнуң ажилды шалыктын чорутуушкын негелдеңге канча-даа дүүшөөс дээрин үстүндө чыгыс чикчөт-тен көсүр-дур. Ситен кезилдеңге, оон соода коң-сула ажаалдазын улаштыр ажил-даар машина-техниканы ар-

Чөөн-Хемчик району «Чыраа-Бажы» совхозтун ситенин 60 чылын нийтинин малына 5100 тонна ситени, 2600 тонна сенажы, 1600 тонна ситосту болгаш 200 тонна витаминиң ситен далганын белеткээр хүлээлгелиг. Бо хүнерде ажил-агый-ның бүгү чорутуучулугу мал чөмчиги белеткелди бедик темпизип чоруп турар.

Тус-тус ситенич бригадалар, эвеналар аразында калбарган социалисттик чарыштын мурнуку олурунда совхозтун Чыргакы салбырында дуржулгалыг ситениң Даңгыт-оол Хирбевич Сатка удурукан ситени эвенонук кижигүнери чоруп, өскөргө үлгөргөн көргүзүп турарлар.

Ук эвен бот-орулга-чарыгалыг керээс бугулар ажилдап, күш-ажылдың бедик бугуручулугун чедип ап турар.

Эвеналар алды-ла кижиги ажилдап турар. Ынчалза-даа оларның ажил-ижиңиң көргүзүлгөри бедик.

Эвенонук кижигүнери мал чеми белеткээриниң шалыпчы айынга идекпейлиг киржиң, бо хүнерге чедир 300 тонна ажил ажилың ситенин белеткээр. Оларның күш-ажылдың темпизип хун келген туудум улам шапкынчыл турарын ажил-ижи бадтыкап турар.

ЧУРУКТА: Чыргакы сес чыл школаның өөреникчилери С. Орлан-оол биле О. Сат олар чайгы дыштанылганын үзүндө ол эвеналар ажилдап, планын ооналдалың 150—170 хуу күүседип турарлар.

В. ЧАДАМБАНЫН ФОТОЗ.

Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелинде

ДУЗАЛА АЖЫЛ-АГЫЙНЫ ХӨГЖҮДЕР

Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелинде

СЭКП ТК-ның, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң 1981 чылдың январь 8-те хүлээп алганы «Хамаатыларын хууда дуузалал ажил-агыйында көдө» ажил-агый продуктуларын бугурун өнүлдүр таласы-биле негелде хемчелер дугайында» доктаалды боттандырар таласы-биле практиктик сорулгалар дугайында «СЭКП обкомунуң бюрократия, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң 1981 чылдың май 25-теги доктаалы Чөөн-Хемчик райкукумунуң кан-чаар боттандырып турарынын дугайында айттырың чуттаал-лашкан.

Үстүндө доктаалдың күүсөдө, бедит боттандырыңче ута-гай чамдык тодаргай хемчелер, дөри Чөөн-Хемчик райкукуму ап чоруткан.

Районуң дуузалал ажилы дугайында бо чылын 405 гектар шолде картофельди, ногааны таран, эртен чылдың-биле деңгээрге—170 гектар хой, 1982 чылда болгаш 1983 чылдың бирги чартында районда дугурулга бугулар чуртакчы чоңдан 1022 мал салып алдыган. Ону 1981 чылда турганы-биле деңгээрге болаа, 160 баш хой болуп турар.

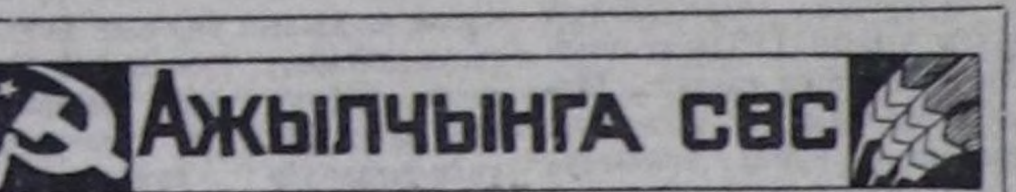
Хамаатыларын хууда дуузалал ажил-агыйын хөгжүдериңче үгүлдүр алдынып турар хемчелериниң түнелгелде районда ийи чыл дугурунда мыйыктыг бола мал 800, хаван—282, ошпу-чүл—2743, айт—189 баш өскөн.

Районда хамаатыларын хууда дуузалал ажил-агыйын негелде дүүштүр тургузарынче чогучу кичээлгенин үгүлдүрүп турар ажил-агыйларын хууралга демделген. Чөдө, «Большевик» совхозтун дирекциязы, Шемик көлдө Совхозтун күүсөмү чоңуң дуузалал ажил-агыйын хөгжүдөр, өбүлгө бугуру деңгээлдерин оон-ротат болурун чедир алыр хемчелериниң аң турар. СЭКП-ниң XXII сессиян аттыг совхозта бо чутула айттырың багай эвес шийитирленини турарын хууралга демделген.

Чонун хууда дуузалал ажил-агыйын хөгжүдөр-биле районда алдынып турар хемчелерин Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелинде президиуму демделгелешкан. Бо ажилда чедир шийитирленип мейи турар айттырылгаче код нивчөргөйи утаалдырар. Совхозтарын ажил-агыйларын дуузалал ажил-агыйындан кирер көдө ажил-агыйиң продукттарын кижизидериниң мейи алырып хандылар ажил-агыйиң, организастыг хемчелериниң райкукумон долу чедип албаан. Ону дараазында фактылар бадтыкап. Районда амгы үеде 900 хире өг-бүлө багынчылдык деңгээлдеринде участвог чок, чурттакчыларын 40, оон иштинде Чаадаа хоораның чурттакчыларын 78 хуузу мал-маган, дагаа-күш өстүрүп, туттайн турар. Чаадаа хоораның база Хоорун-Даг көлдө Совхозтун деңгээлдеринде чурттакчыларын дуузалал ажил-агыйында ошму-хойун баш саны харын кызыртып турар.

Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Президиуму үстүндө четпестериниң кол чылдаганы Чөөн-Хемчик райкукумунуң хууда дуузалал ажил-агыйын хөгжүдөр айттырың кошмак шийитирлеп келгени-биле тайылбырлаттыларын айткан.

Үстүндө доктаалдың күүсөдө, бедит четпестерин чылдыр-дан Чөөн-Хемчик райкукумуга даянып турар доктаалды хуурал хуулап алган.

Ажылчыңа сөс

ловту, Өдөкпен Таганы, Иван Томиланы, Александр Воронцов, Виктор Салдов, Владимир Попомарев, Василий Платоховичи болгаш өскөдери-даа адал болур. Ам бистик АТБ-ге хундус келер болза, септелгес, техникат ажаалдаа каш машиналар ачылаа алаа турар машина тымылас. Шунту ажилда болур.

Бо бүгүңү түнелгелде бистик АТБ-ниң коллективни бирги чартык чылдың планын даалгаларын ажыр күүседип, республиканың транспорт, харылзаа бугурулгелериниң социалисттик чарыжыны ийги чөдөт, СЭКП обкомунун, Министрлер Чөвүлелин, профобластулалды болгаш ВЛКСМ обкомунуң шийитири кызыл вымпел-биле шапкатын. Бо дээрже коллективтиң улуг чедишкени, ону быжыглаары, улам хөгжүдери чутула деп чүвени коллектив кижигүнери билип турар.

«Күш-ажылды социалисттик сагылга-чурумун быжыглаар таласы-биле ажилды күштөлдөйер дугайында» доктаалды СЭКП ТК, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели болгаш ВЛКСМ, а ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели болгаш ВЛКСМ «Күш-ажылчы сагылга-

чурумуну быжыглаарының таласы-биле негелде хемчелер дугайында» доктаалды чоқта чаа хүлээп аллаан. Ол доктаалдарын ташкары бистик коллективте чөдө. Оларны бүрүн чүдүлүзүңү, детки хүлээп алган, ажил-агый боттандырыларын хемчелерин төлөлдөйөр турар.

Мен бодум бо АТБ-де алды чыл ажил чолачылап тур мен. Амгы үеде мулуп турарым КамАЗ-5511 марканың саамосвал машинаны эртен чөдөтүп хүлээп алдым. Ону турушкун, урелшкын чок эдир-дээр дээш бодумда хамаарышкан чүдүлгелер доктаалды кылып, кижин хөмүр-дөш, чалын орук тутуларынга материалдар сөөртүрүңе доктаал ажилдап келдим. Совет Тываның 40 чылын төлөптүг уткуу дээш коллективте калбарган социалисттик чарыш-ка киришпишкан, ай, каварта планшарын үргүлчү ажыр күүседип келдим. Коллективтиң чедишкениңге эки ажилда-рынга, моон сонгаар-даа үлүмүнү улагаттырар дээш улам эки ажилдаар, эш-өөрүмү база ыдыг болуруңче эвилелдээр.

С. КИЖИИР-ООЛ, Шагаан-Арм АТБ-зиниң чолачызы.

Национально-краеведческий отдел

Советтер амыдыралы

Төзлөнүп № 1 сес чыл шко-
ланын 1982-1983 өөредилге чы-
лында 326 өөрөнкчи класс-
та класска шайлан. Баш-
кы калдар-биле школа
метелетинин. Школаным
материал-техник баазы
чылкелген тудум бижытты
турары келетин айттышкан.
Депут өөредилге чылда шко-
ла кабинет сестемизини шай-
лап дээрин чыгараан. Шко-
лада өөрөнкчилерни бижыт-
кыла-биле чепсегелешкен,
кызым ажил-ижин-биле мак-
саттап бижыткан эвээр эес.
Оларга улус өөредилгенин
тергилерини К. Намчыл, А.
Копка, аялык башкылар В.
Балган, З. Очур, З. Сендаж
болган оон-даа өскерлер ха-
мааржыр. Улус өөредилгенин

шугумуга 24 чыл ажылдаан
хоочун башкы Э.С. Салчак-
тың ажылы мактадыг. Баш-
кыны уурткан клас эртен
өөредилге чылда класстар
аразында социалист чарык-
ка тилекчи болуп, Шүшенско
суурже экскурсиялап чорааш
келген.
Уругларын чайгы дыштал-
ышкыны организастаарынче
улус кичээлге уткан. Өө-
ренкчилер чайгы дышталыш-
тагында школа чанынч укас-
тогунга, мый ажыл-агый че-
ринге ажиллап, мал чекиниң
беткелинге, хой кыргылаа-
зынга кирип, ажыктыг дыш-
тап туралар.
Школаным келер өөредилге
чылда белектери — хуңуң
чугула айттыр. Билде септе-

ре адаттап турар, алды печ-
каны септээр, 286 тонна хо-
мур-дашты, олар мыйты эк-
кеп дүжүргөн. Ол кылдыңан
чугула ажылда чедир шын-
таптыртып турар чүдүлөр
база бар. Чижээ, школаным
девиксээринде спорт шөлү
кылдырмай, септетпийей
турар. Бо дээрге, Тээли көдө
Советтин кичээлге утканды-
рар кол айттырларынч бй-
рээ.
Школа септелгенин көр-
дүргөн ажил-хергич бо чүдө
ла ажил эгелезденде-ле шко-
ла дери-херекселер, стол-
дар, саяалар салып алы-
рынга чарыгдалтыңан. Байла-
ндыг дээр, септелген чорут-
кас эвес, база катан ажа-ха-

реңги үндүрер ужурга тава-
рышкан. Школа септелгенин
темпиз кончук оожум чоруп
турар, оң чылдагыны — ак-
ша-хергич, тудум матери-
алдары чедипшен. Оон-биле
кады бо школада уругларын
чайгы дышталышкыны органи-
застааны негелдеге дүшпөс.
Тээли көдө Советтин соци-
алист хойлу-дурмуну бол-
гаш хой-ниинин корум-чуру-
мун камгалап талазы-биле
үш депутат кечигиниң бо
доктаамал комиссия көдө Со-
веттин девиксээринге хой-ни-
тинин корум-чурумун бижыт-
кырычча утканды тодаргай
хемчелерин ач чорудуп турар.
Доктаамал комиссияны кир-
жилтээр-биле бир каш кижин
алкоголизмден эмнеткен, үш

кижини ажылга кырген бол-
гаш уругларынч өөредилге-
ке-кижизилгелерге кошкы
кичээлге с а л п т у р
ар аял-нелер-биле беседаны
чоруткан. Доктаамал комис-
сияны суураа хой-ниини ор-
ганизациялары-биле кады чо-
рудуп турары рейдлеринин,
дежурныйлашкынынын ич
дээштин элээн бедээр, оон
түңгелдине көдө Советтин де-
виксээринде хой-ниинин кор-
ум-чурумун хажылар, кем-ке-
рек үлүгдөр чоруткар көсү-
зү-биле кызырылган. Билдэ-
даа болза үстүнде хажымчы-
кынар ам-даа бар болуп арт-
пышаан.
С. САРЫГ-ООЛ.

МУРНУУ МАГНИТКАНЫҢ
АЛДЫН ЮБИЛЕЙИ

Донецк область. Жанаовтун Октябрь
Революциясы болгаш Куш-ажылдың Кы-
зыл Тун орденнерин Сергей Орджоникидзе
аттыг «Азовсталь» металлургия заводу
болуун тургустунганын чартын чүс
чыл оюн демдегеп турар. Ол дээрге
ССРЗ-де кара металлургияны эң улуг
бүдүрүлгелеринин бирээзи.
Оң тудуу 1930 чылда эгелзэн. № 1
домназы 1933 чылдың августта ажилдап
эргелзэн. Оортан бээр металлурга 140
миллион тонна шойну, 100 миллион тон-
на баранннч прокаты, 120 миллион
тонна кире каңны Төзөн чуртка берген.
Ол саманарын артында чүу туруп тура-
рыт? Чижээ, заводтун бүдүргени метал-
дан нылган релестерни Черни донгандыр
шөв болза ол бөмбүрктин 50 катан кур-
жаар.
Мурнуу Магнитканың продукциясы —
шой, кан, прокат, демир-орун релестер,
хөмүр-даш шахталарыга быжыглаашкын
чагылары, кылын ама каннар болгаш до-
на шактарындан хрусталь вазалар, ми-

нералдыг чемишчилгелер, тудуг мате-
риалдары... — чурттуң улус ажил-агый-
нын аңгы-аңгы адырларына улуг херек-
ледиг болгаш делегенин 30 ажыг чурт-
тарыне чоруп турар.
Заводтун тургустунуп, туруп келген бү-
гү чылдарында маңа кол черин соци-
алист чарыс ээлеп келген.
Социалист Куш-ажылдың ийи данкыр
Мадыры, СЭП ТК-ның кечигиңиң маң
эзилдиркичи Григорий Яковлевич Гор-
бан «Дэди шынарның маңында — хун-
дүлүг — беш булчүктүг прокат чедир»
деп эгелзешкенин үндүргөн. Ол кийгыр
чурттуң металлургия бүдүрүлгелеринге
улуг деткимени алган.
ЧУРУНКА: аныктарнын дагынычы-
зы, маң эзилдиркичи Григорий Яковле-
вич Горбан (солгай таласында дөрт ду-
гаарында) мартен цегиниң маң эзилдир-
кичинин аразында.
И. БУЯ биле Б. ДЕИБРИЦИЙНИҢ
фотозы.
СЭТА-ның фотохрониказы.

КУШТЕЛДЕРИ
СОЛУГАЛЫГ

Чая Чая-Халдун КМК-2
тудуг эргелзине комму-
нист Б. Ооржакка уурткан
бригада чартык чылда ра-
йонда тудугу бригадалар
аразында социалист чары-
кка бирги чери ээлээр.
Бригада ай, квартал пла-
нары 140—150 худан ку-
дулатпай, кылган ажылы-
ны шындык доктаамал
беделки келген. Олар эр-
тен айда ийи аал ишти
чурттар бир бажыны, эр-
теп салыр ийи, панелдер-
ден кылдыр ийи бажыны
ажылгалта кыргенер.
Ажыл-ижинге бүрүн-биле
берилген коммунист
уурткан бригадалык кеч-
игилерини СЭП ТК-ның
май, ноябрь (1982 ч.) Пле-
нумарының шийтирлерин
амдыралга боттадылар
дээр чамдык ажыларын
чоруткан. Илалыг киж-
лер-биле ажылда доктаа-
мал чорударын утканды
адам (1983 ч.) Пленумунун
шийтирлерин бир тий-биле
дектин турар. СЭП ТК-
ның эртен Пленумунун
доктаамалы дүштүр
ажылар бригадала чорут-
кан. Оң кечигилерин
Пленумуну материалдары-
биле бүрүн танышкан бол-
гаш боттарының хуралына
куш-ажылдың сагыла-чуру-
мун улам ийи быжыглар
талазы-биле тускай шын-
тыр хулаң алган. Брига-
дада ажал шагы уээр,
болалар келер, чылдаган
чок черге ажалче барбайн
болар тудугулар шуут чок
болган. Бригадада чылдың
айыктар немешти турар.
Оларга тудугулар
мергешчил, ажылың оза-
лалык чок чоруп талыс-
тырып, өөредир агалык
чыгарып быжыгалан. Олар-
нын аразында хоочун ту-
дужу Б. Нургуа арга-сү-
мешин, дуржулгалын анык-
тап өөредип турар. Оон
өрткөн аялык тудугузу
В. Байлак ам өскерлерден
тудук чок апарган. Брига-
дада бижыг сагыла-чуру-
мун, кылган ажылы үрө-тү-
нелдиг бою турар тудугу-
лар хой. Оларга К. Кужу-
гет, Н. Докпут, С. Дар-
жы олар хамааржыр.
«Куш-ажылдың социалист-
тик сагыла-чурумун бы-
жыглар талазы-биле
ажылда күштөлдөр дута-
лык» доктаамал СЭП
ТК, ССР-ның Министр-
ствы Чөвүлөң болгаш
ВЦСПС хулаң алган. Чая
хулаң алынганды доктаа-
мал амдыралга боттады-
лары-биле бригадала кеч-
игилерин мада көрдүгөн
хемчелерин бүрүн-биле
чүдүдүтүп, деткип, ху-
лаң ап турар. Куш-ажыл-
дык сагыла-чурумун бы-
жыглар, калдарын
ажылдап үөр-күрер чоруп
кызырар солула-биле
ажыларын улам күштө-
лдөр сорулганы мурунда
салып, ССР-ның составы-
на Тываның ийи тура-биле
каттышканында бээр 40
чыл оюн төлөтүп уткур
дээр мурунча бригадала
күжүннүң ажилдап турар.
К. КУДРЕК,
башкы-бетонщиктер
бригадир.

КОЛЛЕКТИВТИҢ ДЕМИ

Көдөз тудугларда

«Тыва септелге-тудуг» трес-
тин Мургу-Аксинда участогу
(пачагыны К. Б. Донгак)
чыл бүрүдө планннч аялга-
ларын болгаш социалист чары-
кка бижыткан ажыг күстөлдөр
кечиген. Участокту коллектив
бо чылдың бирги чартында,
Совет Тываның 40 чылдагы ут-
курту калбарган социалист
чарыкка илдепкелгич кириш-
пешкан, беким бугуручүдүг
ажылдап, эки түнөөлөрдүн че-
дин алган.
Чартык чылда 97,5 мун
рублун тудуг-монтаж ажыл-
дарын кылдыр турган, 126 мун
рублге боттадырган. Ол
дээрге бо чылдың ооналдазы-
ны 78,3 хууу боюп турар.
Чылда планннчтан бирээ-
зи ийи аал чурттар 4
бажыныны үкүп бүрүн-биле
тууп дооскан, ажылгалта
кирген, чурттакчыларга ху-
лаңткан. Ол мыйша капитал
септелге ажыларын чартык
чыл планын участо 101,7 хуу
күстелген. Оон аңгыда суур
чаатгайдыгалазын талазы-
биле 700 метр штакетник-ле-
римдерин кылды, ийи мун
ажыг дос иштари олурукан.
Участоктун бирги чартык
чылда чедипшиңгилерин улуг
салдарын куш-ажылдың, хой-
ниинин сагыла-чурумун бы-

жыглар талазы-биле админи-
страцияны, партия, профес-
сий, комсомол организацияла-
рынын чорудуп келген тодар-
гай хемчелери чедирген. Со-
циалист чарыкты дээштин
организастап, оон түнөөлүн
ай, квартал сагыла ундуртуп,
мурунчаларын илдепкел, ша-
ла, мактан, көсүк болдурун.
Бугураге хуралдарына со-
циалист чарыктын түнөөлө-
рин чугалажып тургаш, чет-
пестерин болгаш шийтирлест-
илерин, оларын шийтирлест-
еринч аргаларын дүгүрүп
турар.
Социалист чарык экраны-
га бригадаларын болгаш
тус-тус тудугуларын чары-
кка түнөөлүн көргүзүп,
илерин мурунчаларын арга-
лажыг хулаң хана солуга чы-
рып келген. Оон аңгыда чет-
пестерин, аяла бугуручү киж-
илерин база шугумчүлүг ту-
рар.
Кым-бир кижин чылдаган
чокка ажал шагы үсөөк бол-
за, оңу бригадала бүрүн-биле
үрөткөн байдал кылдыр са-
наар. Ону ол доран бригадала
чөвүлөңнө ийикке, шугу ту-
дужуларын хуралына шын-
гы чугалажып, моон сон-
жигар канчаар ажылдарынн,

каңдыг сагыла-чурумун бо-
лурун дугайында аксы-сөзүн
алыр. Чурум үрөң кижинин
немелде шаңнал ажа алыры-
ны хуузуун эвээжээр азы
шуут казыр.
Мургу-Аксинда септелге-ту-
дуг участогу коллектив
СЭП ТК-ның ноябрь
(1982 ч.), июнь (1983 ч.) Пле-
нумарының материалдары-
биле, аяла СЭП ТК-ның Чы-
гине секретары, ССР-ның
Дэди Советинин Президиу-
мун Дарган Ю. В. Анапосту-
тун чугалаары-биле таныжып,
өөрөңгөн болгаш оларын ажил-
херекке ууртууга болдуруп
ажылдап турар. Июнь Плену-
мун негелдериң дээр тускай
хемчелерин ажилдап кылган
болгаш коллективке полит-
массалыг ажыларын күштө-
лдөргөн.
Участоктун тургустунганын-
дан бээр ийи аал ажилдап турар
хоочун ажилын, аныктарын
дагынычын Донгак Чы-
дуну ууртканын бызалычлар
бригадала куш-ажылдың
сагыла-чурумун үрөң чорук-
тур шуут чок деп чугалап бо-
лур. Бригадир элээн хой чыл-
дарын дүгүрүдүз тудугга
чаа келген аныктарын мерге-
жилге өөредип, кызымач, ха-

рысалгалыг болурунун үлө-
рин көргүзүп келген. Оон өө-
реткен тудугуларындан аны-
ак коммунист Михаил Хертек
база үлөргилеринин бирээзи
боюп, мурунчаларын олу-
рунда чоруп турар. Олар бол-
гаш өске-даа дуржулгалыг ту-
дугулар боттарынын чанын-
да кады ажилдап турары аны-
ктар калдыр чүдүдү өскө-
көк кылдыр азы чаагай бээр
болза, доран дузаны чедирип,
оңу-мону мыйчаар кылдыр деп
тайылдырлап, көргүзүп бээр.
Тудугга үрөң кылдыр берген
чүдүлөрдүн оңу мыйчаар кылган
кижигерге эде кылдырып,
ажылга харысалга дээр не-
гелден күштөлдөргөн.
Куш-ажылда коммунист
эзу-биле көөр, бүдүрүлгенин
ажыктын беделер, ажылдың
шынарын кижилер дээр участо-
токтун тудугуларын боттуп,
тодаргай ажыларын кылды,
камгала чурумун күштөлдөргөн.
Ол талазы-биле рейд-
лерин, хиналаларын чорудуп
турар.
Участоктун коллектив чыл
планын хулаңа эрте күстө-
лөр, ажилдыг шынарын улам
экижидер дээр шугуругу ажил-
дап турар.
К. ХЕРТЕК,
Монгун-Тайга район.

Номчукунун бодалы
ӨГ-АЖЫКТЫГ

Тывага улусчу эрге-чагырга
тургустунган үелер бээр база
Совет Эңилгенин составына
Тываның аки тура-биле кат-
тышканынын соода бистин
республикамыста тудуг-сүт-
рнежиң, баштайгы чылдары
туттунуулаан дөрт ханадан
тургустунган казнактар ам
ап октааткын, улуг-улуг бажы-
нар оларын оорун ээле-
кен. Аалдары, кырган-ача-
лары өскөргө өзүп чурттан бол-
роан тыва өздөр, кыстар ам
бүгү тала-биле чаагыжым
туттунган бажындарда чурт-
тап туралар.
Ол бүтү чаартылгаларын
түңгелдине өгөр сан республи-
када өвөөкөн турар. Ийиң
болур журууга-да. Ийиң-
да республика мал ажылдыг
болаганда өгүч үндүр бижин-
чыл ам-даа эвек дээрзин амы-
дырал бадыткаан. Өг ажил-
ныч кижилерин чуртта-
рынга эргөжөп чугула оран-
сава эвес-даа болза, чайгы
үеде олар солуп, мал семир-
ткен, көкөргөңгө дыка өңтүг
херексел болур. Ийиңчанг,
республиканын чамдык ра-
йондарына оңу бүдүргөш,
ажыл-ажилга салдып турар,
оңу совоктар улуг күзөлдүн-
биле салдып ап, малчынарын
хандырып турар.
Чөөн-Хемчиктин райлетур
комбинатында база өг кылдыр
турар бүдүргөш чери болур.
Эртен чылдын 119 өгүч кыл-
гаш, совоктарга саткан. Ийи-
ң өгөр дыка ажыктыг:
малын мурунда оран-сава
кылдып албаан аныктарга суг
дыка таарымчалыг. Мал ажы-
лыңче оларны хаара тудурын-
га база өңтүг херексел — өг
болур.
Ийиң-даа бо чүүлде
Чөөн-Хемчиктин райлетур
комбинатын кылдып турар
өгөрлөңнү шынарынч дугайы-
нда чугалажып тур мен.
Ажы-биле чугалажып, кыл-
дыгын өгөрлөңнү шынары чо-
гур негелдеге дүшпөс. Өг-
лөрдүн хананын каага-биле
көвүтөп каан, харааңаш-
шугай-биле кылган. Хананы
өл шарлаң-биле өл каан, оң
уламында куртааш, ук хана
хажып бээр.
Оон чылдагыны чүдө? Би-
рөөдө, материал чедипшен, өг
малы белектер ажылчынар
чотудан оңу бүдүргөш план
бизин күстөтинмей барган.
Эртен чылдын 150-н кылдыр
турган, чүдө 119-ту бүдүр-
гөн ол. Кылдыңан өгөрлөңнү
шынары дески эвес: элээн
ажылы-даа, чүдөлдөр-даа,
кижи алыр арга чоткар-даа
бар. Ол чүңү көргүзүп тура-
рыл дээрге, өг кылдыг киж-
илерин мергешчилерин, арга-
дуржулгалынын аңгы-аңгы бо-

луп турары-дыр.
Дуржулгалыг ажилчынарын
үлөтүп комбинатында чок
деп болбас. Ийиң-да Т. Док-
путу, М. Бичеке, О. Сержи-
пей олар өгүч терини эки ки-
лып билдир. Эске чамдык
аныма ажилчынарын бо та-
лазы-биле билин, мергешки
чокка.
Өгүн шынарын экижидер-
де бирги өөлөгө дуржулга-
лыг ажилчынарын белектер-
ип чугула деп санадыг мен.
Районун ажил-агыйларында,
өске-даа черлерде өг кылдыр
талазы-биле арга-дуржулгалыг
кижилер эвээр эес. Оларын
чалап ап, аныма ажилчына-
нар-биле кичээлдер болза,
кажан-даа чаама дивес. Өгүч
эки кылдып билдир кылдыр өө-
рин алырын күзөп чорут
аныктар база эвээр эес бол-
га.
Бо ажылды мыйчаар холга
ап, билдирг организастаар
болза, ажил-агыйларга кылдып
берип турар өгөрлөңнө шы-
нары-даа беким, шугу чаа
сугай стандарт бугура-даа
болур. Мергешчил кижилер-
ни илдерип тывары база бе-
лен. Республиканын уран-ше-
верлерин конкурзуун анаа-
ла, Чөөн-Хемчиктин райлетур
комбинатында, чүте органи-
застап болбас деп? Орта
чүдө өг кылдып билдирин эес,
тыва аптар, согааш, бала,
дески, уугуру чаап билдирин
баа шылтап. Ол илерөөн
уран-шевердер комбинатка
ажылдарында-даа, өскөлдөр
өөдөрлөңнө-даа чаама дивес-
тер.
Чонгун аразында уран-
шевер кижилер хой-биле
үтүп болур. Чүдө оларын
илердип тывар беким. Оңу
балыктары-биле бир чижек-
тер манаа кирип көрөй. Суг-
Хөл районта мурунда «Суг-
Хөл колхоз турда Дарган Ло-
руймаевич Сат деп кижин чо-
роан чүе. Ол малчынарга өг
кылдып бээр талазы-биле дыка
мергешчилдиг кижин. Өгө са-
лыр стол, саяалары, аптарын,
окужук, эде херекселдер —
эзер, чүгенин, шамак, тергени
хей эвес хуусаа иштинде, кыл-
ды-даа ставок чокка, тергени
шынарлыг кылдыр кылдып каар
чорду. 1960 чылда Дарган Ло-
руймаевич ССР-нин УАЧ-
ке чорудары-биле өг харааңаш-
чын чаапа каан. Чүдө ол эвес,
чурттан келген назымында
дыка хей өгүч кылдып, чаа өг-
бүлө туткандарга оңу белекче-
даа сенип чорду. Ийиң ше-
вер кижилерин чон билин ут-
пас ам-даа сактып чугалажы-
птышаан болгай.
М. ЧАПТЫГ-ООЛ.

БОТТАРЫНЫҢ КҮЖҮ-БИЛЕ

Арга-маш ажил-агый мин-
истерство мурунча дуржу-
лгалыг ажилчынарын ажил-
дыг чотур харысалга-биле
көргөш турар. Оларга Ба-
рым, Хемчик, Шагаан-Арыг,
Тес-Хем райондарын арга-
маш ажил-агыйлары хамаар-
жыр.
Бүдүрүп турар продукция
ийи сайгарынын талазы-биле
база чөптөстөр бар. Бо тала-
зы-биле республиканың план
тургустар органиарыңа ко-
муд бар. Арга-маш ажил-
агый министрствонга ол
хире хемчөөдөн онал ап каан
болаганда, саяралга рыногу
биле база хандыр ужуруг.
Оон башка мый ажил-агыйла-
ры, балдары, хууер сып-
тар, шириндер-биле долуп
калган болур. Ийиңчанг хой
чарыгдаларын үндүрүп тур-
гаш, ол кылдыларын респу-
бликада дашкар сөөртүр ужу-
р таваржып турар.
Он бирги беш чылдың эвек
чылдында алынганды социалист
чарыктын негелдериң күстө-
лөр дээр бүтү күжү салыр.
В. ГУРКИН.
Тыва АССР-нин Арга-маш
ажыл-агыйнын министр-
ствонда Бүтү-визилдин
чартыкчылар болгаш чога-
дакчыларын каттышкан
иниликсинин даргасы.

оларын бүдүрер көндүзүн.
Сөөлү чылдары Каа-Хем ра-
йонун ийи ажил-агый (ди-
ректор Ю. А. Кривов) рес-
публиканың мый-ажыл-агый
ларынч коллективтеринин
аразында социалист чарык-
ка бугурудун-биле бирги че-
рин дөңсөп келген. 1982 чылдын
ийин чартынын түнөөлө-
биле коллектив Бүтү-визил-
дин чарыкын тилекчи бол-
ган. 1982 чылда ук коллектив
маштан хун бүрүдүп аны-
буру ажилдарына ажилгаар
херекселерин, сүй-белентерин
кызылар чедип алган.
Он бирги беш чылдың эго-
ланде-ле республиканың Ми-
нистерствонга Чүдө диве То-
жунда мыйшаар тудугга ажил-
лаарына кончук өңтүг, таар-
жыр, чедипкен мыйшаар боюп
турар. Чангыс дилдирер ра-
ма-биле ажилдаар аяла
маштын артыкчыларын кончук
хой болур, мыйшаар мыйшаар
артыкчыларын эвээжээр
хемчөөп ап, аяла тааржыр ра-
маын тывкан, оңу мыйшаар
чоруп бээр деп турар.
Ийи ажил-агыйларынч
ажылдакчыларын аразында
кылган ийиң кызымач, өскө-
лөргө үлөргө ажилдакчы-
лар хой. Оларга Тожунда то-
нар Э. П. Путигин, Балтамы-
лун аныктары Б. Е. Аванро-
в, металлург П. В. Антонович
болгаш өскөлдөр-даа хамаар-
жыр.
Ажылчынарынч ажилдаар
байдалын экижидер-биле ми-

нистерствонга хамаарылгалыг
бүдүрүлгелерин чарты кылдыр
талазы-биле ажилдап чоруп
турар. Эртен чылдың сен-
тибрыла Чаданаала чехтин
тудуу доозулган, Балтамын
чех база эде кылдынын турар.
Чадана кылдылар херексел-
дин республикада өзүп турар
дык барымдалааш, Сарыг-Сеп-
ке мидыг нехти тудуларын
толендир-иниңчел ажилда-
ры планннчтыган.
Тожунун мый ажил-агый-
лыга мый болбазырадырын
технологиянын 1984 чылда
бодунун күжү-биле эде тургу-
раа көрдүргөн. Чүте диве То-
жунда мыйшаар тудугга ажил-
лаарына кончук өңтүг, таар-
жыр, чедипкен мыйшаар боюп
турар. Чангыс дилдирер ра-
ма-биле ажилдаар аяла
маштын артыкчыларын кончук
хой болур, мыйшаар мыйшаар
артыкчыларын эвээжээр
хемчөөп ап, аяла тааржыр ра-
маын тывкан, оңу мыйшаар
чоруп бээр деп турар.
Ийи ажил-агыйларынч
ажылдакчыларын аразында
кылган ийиң кызымач, өскө-
лөргө үлөргө ажилдакчы-
лар хой. Оларга Тожунда то-
нар Э. П. Путигин, Балтамы-
лун аныктары Б. Е. Аванро-
в, металлург П. В. Антонович
болгаш өскөлдөр-даа хамаар-
жыр.

Арга-маш ажил-агый мин-
истерство мурунча дуржу-
лгалыг ажилчынарын ажил-
дыг чотур харысалга-биле
көргөш турар. Оларга Ба-
рым, Хемчик, Шагаан-Арыг,
Тес-Хем райондарын арга-
маш ажил-агыйлары хамаар-
жыр.
Бүдүрүп турар продукция
ийи сайгарынын талазы-биле
база чөптөстөр бар. Бо тала-
зы-биле республиканың план
тургустар органиарыңа ко-
муд бар. Арга-маш ажил-
агый министрствонга ол
хире хемчөөдөн онал ап каан
болаганда, саяралга рыногу
биле база хандыр ужуруг.
Оон башка мый ажил-агыйла-
ры, балдары, хууер сып-
тар, шириндер-биле долуп
калган болур. Ийиңчанг хой
чарыгдаларын үндүрүп тур-
гаш, ол кылдыларын респу-
бликада дашкар сөөртүр ужу-
р таваржып турар.
Он бирги беш чылдың эвек
чылдында алынганды социалист
чарыктын негелдериң күстө-
лөр дээр бүтү күжү салыр.
В. ГУРКИН.
Тыва АССР-нин Арга-маш
ажыл-агыйнын министр-
ствонда Бүтү-визилдин
чартыкчылар болгаш чога-
дакчыларын каттышкан
иниликсинин даргасы.

«ШЫНГА»
ХАРЫ

«Чайлааашкыны муруну
чарымда» деп эгелдиг ма-
териал июль 18-те № 141
«Шынга» парлаттыңан. Бил-
де муркы Тер-Хал сель-
позу дүшкөн, салбар апар-
ган соода «Тере-Хал»
совхозтун Сарыг-Хал СБФ-
зынга кышкы үеде турган
ларды дүшкөн, ийиңчанг
саякчылар, кадарчылар хун
бүрүнүн чугула херексел-
дин эш-чөм продукция-
ларын салды алыр эвээр
километр черде — Күңгү-
түг суурже чоруп, еш-хакты
эрттир турарын шугум-
чылды.
Ук шугумчулуге Кызыл
районунун балдар кери-
йи даргасы А. С. Хертек
мында харылап турар:
«Сарыг-Хал СБФ-ын чай-
лааашкыны көшкени-биле
холбоштыр ларды түр үеде
хаалыг турар, а ферманын
ажыл-иниңчаларын салды
хандырылганын Күңгүтүг
суурда үлүүшүнүгү салды
ажылдакчылары хандырар».

ЭВИЛЕДЕШКЕН
РЕСПУБЛИКАЛАРДА

лары оо. ийи күшүни. Олар-
ны саап турары болза, өң
чоокчу үелерге областын
өске-даа ажил-агыйларын
ини-караа плантациялары
көстүп келер.
КАЗАХСТАН: агаар улам арыг
апарган
Чүдө каш шактарынч
дургузунда феррос

